Programación de Cultura Clásica 3º ESO
Curso 2021/22

Dpto. de Linguas Clásicas
IES Val do Tea

ÍNDICE

a) Introdución 2
b) Contribución da ó desenvolvemento das CC 2
c) Concreción de obxectivos para o curso…………………………………………4
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable 5
1º Temporalización .... .10
2º Grao mínimo de consecución 10
3º Procedementos e instrumentos de avaliación 12
e) Concrecións metodolóxicas……………………………………………………..12
f) Materiais e recursos didácticos 13
g) Criterios sobre avaliación e cualificación 13
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente…14
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes 14
j) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos resultados 14
k) Medidas de atención á diversidade 14
l) Concreción dos elementos transversais 14
m) Actividades complementarias programadas 16
n) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da PD en relación cos resultados académicos e procesos de mellora... 16

ADDENDA ……………………………………………………………………...16
Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe para Cucla 3º.
Extracto do DECRETO 86/2015, do 25 xuño, polo que se establece o *curriculum* da ESO.

a) INTRODUCIÓN.

O alumnado de **Cultura Clásica**, aínda que se inicia por primeira vez na materia, ten xa coñecemento por outras materias de diferentes ámbitos do mundo clásico, o cal fai que sexa importante partir dos coñecementos iniciais do alumnado para ir introducindo coñecementos novos e novas formas de tratalos. Ó ser unha materia que escollen por primeira vez, aínda que a nivel de contidos xa teñan un certo bagaxe, todos parten da mesma base polo que será fundamental traballar o nivel competencial dos contidos e desenvolver as competencias segundo os intereses e coñecementos previos do alumnado.

A cultura clásica ten importancia *per se*, pero tamén polo que nos pode aportar ó coñecemento das nosas bases culturais, polo que un método comparativo será o máis axeitado para traballar con este alumnado. Partindo dos contidos da materia, a comparación coa época actual ha de xurdir do propio alumnado.

Aínda que non todos os alumnos/-as que escollen **Cultura Clásica** escollerán o latín e o grego nun futuro, é interesante darlles un mínima formación no aspecto lingüístico, que lles serva de base para posteriores estudos a uns (os que opten por Humanidades) e lles serva de cultura xeral ós outros.

O obxectivo final desta materia debería ser que os alumnos/-as de **Cultura Clásica** saiban ver os vestixios desta na nosa época no maior número de aspectos posibles (arte, lingua, arquitectura, dereito...)

b) CONTRIBUCIÓN DA MATERIA DE CULTURA CLÁSICA Ó DESENVOLVEMENTO DASCOMPETENCIAS CLAVE

*A contribución da materia de **CuCla** á adquisición das CC plásmase no seguinte:*

Comunicación lingüística

- Ler e comprender textos grecolatinos traducidos.
- Exercitar a expresión oral e escrita para expoñer información e ideas propias.
- Coñecer e definir termos de orixe grecolatina para ampliar o vocabulario básico.
- Definir helenismos e latinismos, relacionalos coa súa etimoloxía e localizar os seus derivados en galego e outras linguas que o alumnado coñeza.
- Definir conceptos.
- Comparar os cambios semánticos dalgunhas palabras desde a lingua orixinal ao galego e/ou ó castelán.
- Coñecer xentilicios de orixe latina.
- Coñecer os procedementos para a formación de palabras e as leis de evolución fonética do latín ao galego e outras linguas cercanas ó alumnado.
- Coñecer a existencia doutras linguas romances (e non romances) da península.
- Comprender e valorar as linguas como transmisoras de cultura e como instrumento de comunicación e de cohesión cultural dos pobos.
- Observar imaxes e gráficos.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.

- Coñecer aspectos matemáticos e científicos da Antigüidade Clásica.
- Comprender e interpretar datos dunha táboa.
- Manexar datos numéricos e realizar cómputos.
- Familiarizarse coa linguaxe matemática.
- Saber manexar cifras, estatísticas e porcentaxes.
- Comprender e interpretar mapas.
- Coñecer logros científicos na Antigüidade Clásica e comparalos cos avances que se foron

realizando nas últimas décadas en varios campos da medicina e outras ciencias.

-Competencia dixital

- Utilizar as novas tecnoloxías para obter información e, sobre todo, aprender a facer un filtrado da información obtida, buscando e comparando diversas fontes.
- Buscar datos en dicionarios enciclopédicos e noutras fontes escritas.
- Adquirir o hábito de citar as fontes da información.

-Aprender a aprender

- Extraer as ideas principais dun texto.
- Valorar a propia aprendizaxe.
- Realizar reflexións críticas en torno a diferentes temas.
- Asociar datos para chegar a conclusións.
- Realizar resumos.
- Relacionar conceptos e elaborar cadros sinópticos.
- Debater: expoñer as propias ideas e defendelas. Escoitar e rebatir as dos outros aprendendo deles.
- Explicar e recoñecer características e analizar diferenzas e semellanzas en torno a diversas cuestións.

Competencias sociais e cívicas

- Apreciar e tolerar a diversidade lingüística, cultural, ideolóxica, relixiosa...
- Manifestar interés e favorecer a comunicación intercultural.
- Valorar a diversidade en todos os ámbitos sociais.
- Coñecer distintos sistemas políticos e valorar as institucións e virtudes da democracia.
- Coñecer os dereitos humanos.
- Comparar a situación das mulleres na Antigüidade Clásica coa de hoxe en día.
- Reflexionar acerca da escravitude e o dereito á igualdade.
- Tomar conciencia da importancia das leis para a sociedade e a contribución de Roma ao Dereito.
- Recoñecer a presenza de elementos da cultura clásica na sociedade actual.

-Sentido de iniciativa e espíritu emprendedor

- Reflexionar e tomar decisións.
- Manifestar as propias opinións na clase.
- Debater aprendendo a argumentar e defender diversas posturas.
- Desenvolver unha conciencia crítica en torno a determinados conceptos.
- Desenvolver destrezas para a convivencia con persoas doutras culturas.

-Conciencia e expresións culturais

- Apreciar imaxes, especialmente obras de arte, que ilustren a historia de Grecia e Roma.
- Coñecemento básico das formas do pensamento, da arte e da literatura da Antigüidade Clásica.
- Goce e valoración crítica das manifestacións artísticas da antigüidade e da actualidade inspiradas na arte grecorromana.
- Recoñecer episodios da historia grecorromana a través de vestixios arqueolóxicos, concienca do valor do patrimonio cultural e da necesidade de conservalo.
- Coñecer a iconografía de mitos clásicos. Identificar deuses, heroes e episodios mitolóxicos a través das súas representacións artísticas.
- Recoñecer a pervivencia dos clásicos nas literaturas galega e castelán.
- Comprensión da orixe de moitas festas, deportes e espectáculos da actualidade.
- Recoñecemento de elementos fundamentais da arquitectura clásica que perduran en edificios actuais.

c) CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS PARA O CURSO

1. Localizar nun mapa fitos xeográficos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.

2. Coñecer as características máis importantes do marco xeográfico no que se desenvolveron as culturas de Grecia e Roma no momento do seu apoxeo.

3. Coñecer algúns fitos esenciais na historia de Grecia e Roma e coñecer as súas consecuencias e influencia na nosa historia.

4. Distinguir e situar nun eixe cronolóxico as principais etapas históricas de Grecia e Roma.

5. Coñecer coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, os seus trazos, atributos e ámbitos de influencia.

6. Coñecer os mitos e heroes grecolatinos de maior relevancia.

7. Coñecer as características fundamentais do arte grego e romano e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.

8. Localizar nun mapa e describir os monumentos clásicos máis significativos que forman parte do patrimonio hispano.

9. Coñecer as características dos principais sistemas políticos presentes no mundo clásico establecendo semellanzas e diferenzas entre elas.

10. Coñecer as características e a evolución da organización social grega e romana e a súa presenza na sociedade actual.

11. Identificar e explicar os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros.

12. Identificar as principais formas de traballo e de ocio existentes na Antigüidade.

13. Recoñecer os diferentes tipos de escritura e distinguilas entre si.

14. Distinguir distintos tipos de alfabetos usados na actualidade.

15. Coñecer a orixe común de diferentes linguas.

16. Describir a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico.

17. Identificar as linguas romances e non romances da Península Ibérica e localizalas nun mapa.

18. Identificar léxico común, técnico e científico de orixe grecolatina nas propias linguas esinalar a súa relación coas palabras latinas ou gregas orixinarias.

19. Describir algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que chegaron ata a actualidade.

20. Coñecer a presenza da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.

21. Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.

22. Realizar traballos de investigación sobre a presenza da civilización clásica no contorno, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.

23. Coñecer as características fundamentais da romanización da Península Ibérica.

24. Coñecer e comparar as características da relixiosidade grega e romana coa actualidade.

25. Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións de culto privado.

26. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.

d) **CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE (CUCLA 3º)**

Contidos, Criterios de Avaliación e Estándares de Aprendizaxe Avaliables (tomado de ECasals)

Bloque 1. Geografía

Contenidos	
Marco geográfico de las civilizaciones griega y romana.	
Criterios de evaluación	**Estándares de aprendizaje evaluables**
1. Localizar en un mapa hitos geográficos y enclaves concretos relevantes para el conocimiento de las civilizaciones griega y romana.	**1.1 Señala sobre un mapa el marco geográfico en que se sitúan en distintos períodos las civilizaciones griega y romana, delimitando su ámbito de influencia, estableciendo conexiones con otras culturas próximas y situando con precisión puntos geográficos, ciudades o restos arqueológicos conocidos por su relevancia histórica**.
2. Describir los marcos geográficos en que se desarrollan las civilizaciones griega y romana a lo largo de su historia.	**2.1 Enumera aspectos del marco geográfico que pueden ser considerados determinantes en el desarrollo de las civilizaciones griega y latina, y aporta ejemplos para ilustrar y justificar sus planteamientos.**

Bloque 2. Historia

Contenidos	
Marco histórico de la civilización griega: de las civilizaciones minoica y micénica al mundo helenístico. Marco histórico de la civilización romana: Monarquía, República e Imperio.	
Criterios de evaluación	**Estándares de aprendizaje evaluables**
1. Identificar, describir y explicar el marco histórico en que se desarrollan las civilizaciones griega y romana.	**1.2 Sabe enmarcar determinados hechos históricos en las civilizaciones griega y romana y en el período histórico correspondiente, poniéndolos en contexto y relacionándolos con otras circunstancias contemporáneas.**
2. Conocer las principales características de cada período de la historia de Grecia y Roma, y saber situar en un eje cronológico hechos históricos.	**2.1 Distingue con precisión las etapas de la historia de Grecia y Roma, nombrando y situando en el tiempo los principales hitos asociados a cada una de ellas.** **2.2 Explica el proceso de transición que se produce entre las etapas de la historia de Grecia y Roma, describiendo las circunstancias que intervienen en el paso de unas a otras.**
3. Conocer las características fundamentales de la romanización de Hispania y Gallaecia.	**3.1 Explica la romanización de Hispania y Gallaecia, describiendo sus causas y delimitando sus fases.** **3.2 Enumera, explica e ilustra con ejemplos los aspectos fundamentales que caracterizan el proceso de la romanización de Hispania y Gallaecia, señalando su influencia en la historia posterior de nuestro país.**

Bloque 3. Mitología

Contenidos	
El panteón griego y romano. Mitos grecolatinos. Los héroes. Religión griega. Religión romana: culto público y privado.	
Criterios de evaluación	**Estándares de aprendizaje evaluables**
1. Conocer los principales dioses de la mitología grecolatina.	**1.2 Puede nombrar con su denominación griega y latina los principales dioses y héroes de la mitología grecolatina, señalando los rasgos que los caracterizan, sus atributos y su ámbito de influencia, explicando su genealogía y estableciendo las relaciones entre los diferentes dioses.**
2. Conocer los mitos y los héroes grecolatinos, y establecer semejanzas y diferencias entre los mitos y los héroes antiguos y los actuales.	**2.1 Identifica dentro del imaginario mítico dioses, semidioses y héroes, y explica los principales aspectos que los diferencian.** **2.2 Señala semejanzas y diferencias entre los mitos de la antigüedad clásica y los pertenecientes a otras culturas, comparando su tratamiento en la literatura o en la tradición religiosa.** **2.3 Reconoce e ilustra con ejemplos el mantenimiento de lo mítico y de la figura del héroe en nuestra cultura, analizando la influencia de la tradición clásica en este fenómeno y señalando las principales semejanzas y diferencias que se observan entre**

	ambos tratamientos, asociándolas a otros rasgos culturales propios de cada época. **2.4 Reconoce referencias mitológicas en las artes plásticas, siempre que sean claras y sencillas, describiendo, a través del uso que se hace de éstas, los aspectos básicos que en cada caso se asocian a la tradición grecolatina.**
3. Conocer y comparar las características de la religiosidad y de la religión griega con las actuales.	**3.1 Enumera y explica las principales características de la religión griega, poniéndolas en relación con otros aspectos básicos de la cultura helénica y estableciendo comparaciones con manifestaciones religiosas propias de otras culturas.**
4. Explicar los fundamentos de la religiosidad romana y distinguir la religión oficial de las manifestaciones del culto privado.	**4.1 Distingue la religión oficial de Roma de los cultos privados, y explica los rasgos que les son propios.**

Bloque 4. Arte

Contenidos	
Fundamentos del arte clásico. Arquitectura en Grecia y Roma: tipos de edificios y órdenes arquitectónicas. Escultura en Grecia y Roma: etapas, estilos y temáticas. Ingeniería romana: obras públicas y urbanismo. Vías romanas. Herencia clásica en el patrimonio artístico.	
Criterios de evaluación	**Estándares de aprendizaje evaluables**
1. Conocer las características fundamentales del arte clásico y relacionar manifestaciones artísticas actuales con sus modelos clásicos.	**1.1 Reconoce los rasgos básicos del arte clásico en las manifestaciones artísticas antiguas y actuales.** **1.2 Realiza ejes cronológicos y sitúa en ellos aspectos relacionados con el arte grecolatina, asociándolos a otras manifestaciones culturales o a hitos históricos.**
2. Identificar las características más relevantes de la arquitectura grecorromana en relación con los edificios más singulares.	**2.1 Reconoce las características esenciales de las arquitecturas griega y romana, identificando en imágenes el orden arquitectónico al que pertenecen distintos monumentos, para razonar su respuesta.**
3. Conocer las manifestaciones escultóricas del arte griego y romano a lo largo de la Antigüedad e identificar su temática.	**3.1 Reconoce esculturas griegas y romanas en imágenes, las encuadra en un período histórico e identifica en ellas motivos mitológicos, históricos o culturales.**
4. Conocer las creaciones urbanísticas romanas, así como su red viaria.	**4.1 Describe las características, los principales elementos y la función de las grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con ejemplos su importancia para el desarrollo del Imperio y su influencia en modelos urbanísticos posteriores.**

5. Conocer y saber localizar los principales monumentos clásicos del patrimonio español y europeo.	**5.1 Localiza en un mapa los principales monumentos clásicos del patrimonio español y europeo, identificando a partir de elementos concretos su estilo y su cronología aproximada.**

Bloque 5. Sociedad y vida cotidiana

Contenidos	
Organización política en Grecia y en Roma. Sociedad en Grecia y Roma: clases sociales. La familia en Grecia y Roma. Vida cotidiana en Grecia y Roma: vivienda, higiene, alimentación, vestuario y trabajo. Espectáculos públicos en Grecia y Roma.	
Criterios de evaluación	**Estándares de aprendizaje evaluables**
1. Conocer las características de las principales formas de organización política presentes en el mundo clásico, y establecer semejanzas y diferencias entre ellas.	**1.1 Nombra los principales sistemas políticos de la antigüedad clásica y describe, dentro de cada uno, la forma de distribución y el ejercicio del poder, las instituciones, el papel que éstas desempeñan y los mecanismos de participación política.**
2. Conocer las características y la evolución de las clases sociales en Grecia y Roma.	**2.1 Describe la organización de las sociedades griega y romana, explicando las características de las clases sociales y los papeles asignados a cada una, relacionando estos aspectos con los valores cívicos de la época y comparándolos con los actuales.** **2.2 Describe las principales características y la evolución de los grupos que componen las sociedades griega y romana.**
3. Conocer la composición de la familia y los papeles asignados a sus miembros.	**3.1 Identifica y explica los papeles que desempeña dentro de la familia cada uno de sus miembros, identificando y explicando a través de ellos estereotipos culturales y comparándolos con los actuales.**
4. Conocer los rasgos más relevantes de la vida cotidiana en Grecia y Roma.	**4.1 Identifica y describe los tipos de vivienda, el modo de alimentación, los hábitos de higiene y el vestuario en Grecia y Roma.** **4.2 Identifica y describe formas de trabajo y las relaciona con los conocimientos científicos y técnicos de la época, y explica su influencia en el progreso de la cultura occidental.**
5. Identificar las principales formas de ocio de la antigüedad.	**5.1 Describe las principales formas de ocio de las sociedades griega y romana, analizando su finalidad, los grupos a los que van dirigidas y su función en el desarrollo de la identidad social.**
6. Relacionar y establecer semejanzas y diferencias entre las manifestaciones deportivas de la Grecia Clásica y las actuales.	**6.1 Explica el origen y la naturaleza de los Juegos Olímpicos, comparándolos y destacando su importancia con respecto a otras festividades de este tipo existentes en la época, y comenta su mantenimiento en el mundo moderno, estableciendo semejanzas y diferencias entre los valores culturales a los que se asocian en cada caso.**

Bloque 6. Lengua y literatura

Contenidos
Historia de la escritura. Signos y materiales. Origen del alfabeto. El alfabeto griego y el alfabeto romano. Las lenguas del mundo. El indoeuropeo y sus familias lingüísticas. Las lenguas romances. Composición y derivación culta de origen griego y latino. Latinismos, palabras patrimoniales, cultismos y semicultismos. Principales reglas de evolución fonética del latín al gallego y al castellano. Léxico grecolatino en el lenguaje científico y técnico. Presencia de las lenguas clásicas en las lenguas modernas. Géneros literarios grecolatinos: autores y obras principales.

Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje evaluables
1. Conocer la existencia de diversos tipos de escritura, distinguirlos y comprender sus funciones.	**1. 1 Reconoce tipos de escritura, los clasifica con arreglo a su naturaleza y su función, y describe los rasgos que los distinguen.**
2. Conocer el origen del alfabeto y distinguir los tipos de alfabetos usados en la actualidad.	**2.1 Nombra y describe los rasgos principales de los alfabetos más utilizados en el mundo occidental, diferenciándolos de otros tipos de escrituras, y explica su origen.**
3. Reconocer la presencia de elementos de los alfabetos griego y latino en los alfabetos actuales.	**3.1 Explica la influencia de los alfabetos griego y latino en la formación de los alfabetos actuales, y señala en estos últimos la presencia de determinados elementos tomados de los primeros.**
4. Conocer el origen común de las lenguas indoeuropeas.	**4.1 Enumera y localiza en un mapa las principales ramas de la familia de las lenguas indoeuropeas, señalando los idiomas modernos que se derivan de cada una y los aspectos lingüísticos que evidencian su parentesco.**
5. Identificar las lenguas europeas romances y no romances, y localizarlas en un mapa.	**5.1 Identifica las lenguas que se hablan en Europa y en España, diferenciando por su origen las romances y las no romances, y delimita en un mapa las zonas en donde se utilizan.**
6. Identificar el origen grecolatino del léxico de las lenguas de España y de otras lenguas modernas.	**6.1 Reconoce y explica el significado de algunos de los helenismos y latinismos más frecuentes utilizados en el léxico de las lenguas habladas en España y de otras lenguas modernas, y explica su significado a partir del término de origen.** **6.2 Explica el significado de palabras a partir de su descomposición y del análisis etimológico de sus partes**
7. Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos y términos patrimoniales.	**7.1 Identifica y diferencia con seguridad cultismos, semicultismos y términos patrimoniales, en relación con el término de origen, sin necesidad de consultar diccionarios ni otras fuentes de información.** **7.2 Conoce el significado de las principales locuciones latinas de uso actual.**
8. Hacer evoluciones desde el latín al gallego y al castellano, teniendo en cuenta los fenómenos fonético	**8.1 Explica los procesos de evolución de algunos términos desde lo étimo latino hasta sus respectivos derivados en las lenguas romances, describiendo algunos de los fenómenos fonéticos producidos e ilustrándolos con otros ejemplos.** **8.2 Realiza evoluciones del latín al gallego y al castellano aplicando las reglas fonéticas de evolución.**

9. Conocer y utilizar con propiedad terminología científico-técnica de origen grecolatino.	**9.1 Explica a partir de su etimología términos de origen grecolatino propios del lenguaje científicotécnico y sabe usarlos con propiedad.**
10. Constatar el influjo de las lenguas clásicas en lenguas no derivadas de ellas.	**10.1 Demuestra el influjo del latín y el griego sobre las lenguas modernas sirviéndose de ejemplos para ilustrar el mantenimiento en estas de elementos léxicos morfológicos y sintácticos heredados de las primeras.**
11. Conocer las principales características de los géneros literarios grecolatinos y su influencia en la literatura posterior.	**11.1 Describe las características esenciales de los géneros literarios grecolatinos y reconoce su influencia en la literatura posterior.**
12. Conocer los hitos esenciales de las literaturas griega y latina como base literaria de la cultura europea y occidental.	**12.1 Nombra a los autores más representativos de la literatura grecolatina, los encuadra en su período histórico y cita sus obras más conocidas**

1º TEMPORALIZACIÓN

Seguindo a última edición do libro de Casals a temporalización farase do seguinte xeito:

1º Trimestre: Grecia

2º Trimestre: Roma

3º Trimestre: Hispania

2º GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

*__Comprender a influencia cultural do mundo clásico__ mediante o coñecemento dos diferentes aspectos da vida na Antigüidade Clásica, tanto no ámbito privado como no público.

*__Recoñecer a presencia da cultura clásica na vida actual__: na sociedade e na cultura (isto englobaría tódalas manifestacións referidas a estes dous focos: urbanismo, arquitectura, artes plásticas, literatura, política, relixión e vida familiar) e na lingua, entendendo como tal o estudio e evolución desde o latín e o grego ata as diferentes linguas romances, prestando máis atención ó galego e ó castelán.

Para acadar estes obxectivos os **MÍNIMOS ESIXIBLES os CORRESPONDENTES ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE** son os seguintes:

1. A clasificación das linguas en linguas indoeuropeas e non indoeuropeas. As linguas romances.

1.a. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas.

1.b. Identifica as linguas que se falan na Península Ibérica, diferenciándoas pola súa orixe en romances e non romances e delimitando nun mapa as zonas nas que se utilizan.

2. Diferenciar os alfabetos grego e latino.

2.a. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas na Península.

2.b. Define algúns termos científico-técnicos de orixe grecolatina partindo do significado das palabras latinas ou gregas das que proceden.

3. Ubicar xeograficamente e **cronoloxicamente Grecia** e **Roma e os distintos períodos históricos da súa historia.**

3.a. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa o momento de apoxeo da civilización grega.

3.b.Describe os principais fitos da historia de Grecia mostrando con exemplos a súa influencia na nosa historia.

3.c. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa o momento de apoxeo de Roma.

3.d. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatinas que chegaron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e outra época mediante exemplos.

4. As clases sociais, o sistema político no mundo grego e no romano.

4.a. Nomea os principais sistemas políticos da Antigüidade Clásica.

4.b. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das distintas clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.

5. Vida cotiá: a familia, a educación e o ocio en Grecia e Roma.

5.a. Identifica e explica os diferentes papeis que desempeñan dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.

5.b. Describe as principais formas de ocio das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.

5.c. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época.

5.d. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e nas tradicións do noso país.

5.e. Utiliza as TIC para solicitar información e realizar traballos sobre o mundo clásico.

6. A relixión grega e a relixión romana. Principais deuses e heroes da mitoloxía. Pervivencia do mito na actualidade.

6.a. Nomea coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia.

6.b. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da Antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.

6.c. Compara os heroes da mitoloxía clásica cos actuais, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre uns e outros e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.

6.d. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai delas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.

6.e. Demostra a permanencia da mitoloxía e os temas lendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.

7. Literatura Clásica

7.a. Nomea os autores máis representativos da literatura grecolatina, encadrándoos no seu período histórico e citando as súas obras máis coñecidas.

8. Nocións básicas de arte clásica.

8.a. Recoñece en imaxes as esculturas gregas e romanas máis célebres encadrándoas nun período histórico e identificando nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.

8.b. Describe as características e explica a función das principais obras arquitectónicas da arte grega (templos e teatros), ilustrando con exemplos a súa influencia en modelos posteriores.

9. Coñecer algúns dos monumentos clásicos máis importantes do patrimonio da Península Ibérica.

9.a. Localiza nun mapa e describe 3 monumentos clásicos dos máis significativos que forman parte do patrimonio hispano explicando algo da súa funcionalidade e/ou historia.

10. O proceso de romanización e a Hispania romana

10. a. Explica a romanización de Hispania, describindo as súas causas e delimitando as súas distintas fases.

10. b. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso de romanización de Hispania, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.

3º PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

O alumnado da materia de Cultura Clásica será avaliable do seguinte xeito, segundo a tipoloxía de ensino:

A) ENSINO PRESENCIAL

-**<u>Probas obxectivas</u>**.

En cada trimestre farase unha proba escrita (ou oral), do clásico tipo "exame de avaliación".

-**<u>Actividades individuais</u>**.

Realizadas na clase: redaccións, resumes, mapas, esquemas... A valoración destas farase *in situ* por parte do profesor/-a, que comprobará os alumnos que traballan e como traballan (observación), a través da recollida de cadernos ou traballos e coa nota das chamadas e intervencións na aula.

Realizadas **na casa** a través do libro dixital e/ou aula virtual.

-**<u>Actividades en grupo</u>**.

Pequenos traballos de investigación.

No proceso de aprendizaxe de cada alumno/-a teremos moi en conta a corrección na expresión oral e escrita, o número de faltas de ortografía que se cometan e a correcta presentación do caderno persoal e dos traballos que se propoñan ó longo do trimestre. Son ben coñecidos os problemas que neste terreo presenta o alumnado e deben corrixirse para que non supoñan un lastre na súa formación futura.

B) ENSINO TELEMÁTICO

-A avaliación farase a través de actividades da Aula Moodle e/ou libro dixital. Puntuaranse todos os exercicios feitos e entregados, que farán media coas probas avaliables que se lles propoñerán tamén por este medio. Non entregar unha tarefa sen que haxa unha xustificación supoñera un 0.

C) ENSINO MIXTO , teranse en conta os dous sistemas de avaliación.

e) CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

A materia de Cultura Clásica, polo seu carácter optativo e de aproximación ó mundo clásico, ha de ser sinxela e amena para o alumnado, pero tamén rigurosa polo que pode ter de carácter iniciador no estudo futuro de latín e grego. A este respecto as explicacións, non moi exhaustivas, apoiaranse sobre outros materiais audiovisuais e informáticos (mapas interactivos, páxinas web, exercicios en línea, documentais…) e

combinaranse coa búsqueda de información en línea e traballo individual ou en grupo por parte do alumnado, para promover a capacidade de autoaprendizaxe, de traballo en equipo e de aplicación de métodos de investigación para seguir aprendendo. Favorecerase na medida en que o grupo o permita a participación activa no proceso de ensino-aprendizaxe, a realización de pequenos traballos de investigación, e o uso das TIC para informarse, aprender e comunicarse e, sobre todo, para utilizar con sentido crítico.

f) MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Nas **clases presenciais** usarase o libro de texto de Casals e vídeos de diferentes canais, especialmente para ilustrar os temas de cultura (historia, mitoloxía, vida cotiá, etc.)

No caso de que o **ensino** fose **telemático** usarase a versión dixital do mesmo libro e a aula virtual, na que se cargarán os contidos.

No caso do ensino non presencial o contacto co alumnado farase a través de Abalar móbil e a Aula Moodle, sendo posible tamén o contacto a través de correo electrónico ou outro medio que considere oportuno o profesor/profesora que imparta a materia ou o centro poña á súa disposición.

g) CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN

1. ENSINO PRESENCIAL

A nota de avaliación será un **50% exame (**probas obxectivas, v.supra**)** e un **50% as actividades** individuais ou en grupo (de ser o caso), realizadas na aula ou a través da aula virtual e/ou libro dixital.

A **nota final** será a media das 3 avaliacións no caso de ter todas as avaliacións aprobadas.

Noutros supostos procederase do seguinte xeito:

-Con 3 ou 2 avaliacións suspensas, farase unha proba final de recuperación.

-Cunha avaliación suspensa, se a nota desta é inferior a 3 ou a media das tres valiacións é inferior a 3, farase proba final de recuperación, de non ser o caso, recuperarase só esa parte.

2. ENSINO TELEMÁTICO

A nota será a media dos exercicios propostos como proba de exame a través do libro dixital e/ou aula virtual e das tarefas avaliables. Unha tarefa ou exercicio non entregado sen xustificación puntúa 0.

Nos dous casos os redondeos faranse a partir de 5: por enriba se a nota acada o 0'5 e por debaixo se non o acada, así un 5'55 será un 6 na avaliación o mesmo que un 6'3. **Por debaixo dun 5 non se redondea á alza** (un 4'4 é un **4**, igual que un 4'9)

A **avaliación extraordinaria** consistirá nun exame escrito no que se farán preguntas sobre os mínimos establecidos.

3. ENSINO MIXTO

Procederase tendo en conta os dous apartados anteriores.

MEDIDAS EXTRAORDINARIAS COVID-19

Se alguna persoa non pode acceder ó ensino telemático, enviaráselle o material e as instrucións para seguir a súa formación a través das canles que habilite e poña á nosa

disposición o centro e/ou a administración para estes casos.

h) INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE

Incluiranse nas actas de departamento e na memoria final de curso. Cada trimestre irase facendo acopio da información que transmita a persoa encargada de impartir a materia. Tamén se lle pode facer unha enquisa ó alumnado ó final do curso en vistas a unha valoración e mellora para o próximo curso ou ben, se houbera tempo, ó final do 1º trimestre con vista a unha mellora ou modificación no propio curso.

i) ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Non hai alumnado coa materia pendente. De incorporarse alguén nesta situación, faráselle un exame de mínimos en febrero e/ou maio.

j) DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS RESULTADOS

Ó ser unha materia que as alumnas/-os escollen por primeira vez, non é imprescindible unha avaliación inicial dos coñecementos da propia materia, senón da actitude con respecto a esta, xa que ó ser unha optativa é diferente a actitude do alumnado que fai a escolla por interés e curiosidade que a do que a escolle por fuxir doutra optativa.

Isto farase os primeiros días de clase, a través dun cuestionario escrito sobre as razón polas que escolleron a materia e que agardan dela ou de xeito oral, según estime a persoa encargada de impartir a materia.

Un exemplo de actividade que nos permita avaliar inicialmente ó alumnado pode ser repartirlle a cada alumna ou alumno un texto ou ilustración que poida relacionarse coa materia e pedirlle que escriba cada quen o que lle suxire en relación coa materia ou que sabe do tema coma se tivese que improvisar un traballo. Dese xeito tamén podemos comprobar o nivel competencial do alumnado en canto a expresión, iniciativa…

k) MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

En canto ás medidas de atención á diversidade, o libro de texto utilizado presenta a cantidade suficiente de actividades para poder facer as indispensables e poñerlles outras a maiores ós alumnos/-as que rematen estas con máis rapidez. Tamén os recursos online ofrecen alternativas interesantes, que se irán seleccionando a medida que se coñeza ó alumnado.

l) CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS PARA CADA CURSO

De modo xeral, a educación en valores pretende conseguir que o alumnado desenvolva actitudes persoais activas que lle axuden a construír formas de vida máis xustas.

A Cultura Clásica polo seu propio carácter de achegamento á realidade do mundo clásico grecorromano constiúe o marco ideal para desenvolver este tema e ademais atópanse nesta materia moitos deles representados, algúns deles aparecen emparellados ou agrupados ó longo dos bloques de contidos e outros aparecen de forma individual, pero sempre diseminados ó longo do ciclo.

No mundo grecorromano creáronse os principios e valores que aínda seguimos considerando modélicos como un réxime político de liberdades, plasmado na democracia ateniense ou na república romana; pero tamén se desenvolveron aspectos máis conflictivos como o réxime escravista ou a discriminación cara a muller, que resultan claramente lesivos para o individuo ou a sociedade. Ditos temas

aparecen tratados nos capítulos seguintes:

1. Liberdade e igualdade

O estudo da evolución das formas de goberno en Grecia e Roma, que aparece na unidade relativa á evolución das formas de goberno no mundo clásico, permitirá descubrir como xurdíu a democracia en Atenas, tras superar a oposición dos sectores sociais aristocráticos que detentaban o poder, e como funcionaba esta democracia, como era en realidade un sistema no que participaba unha minoría de cidadáns con plenitude de dereitos quedando excluídos todos os non cidadáns, os escravos e as mulleres. No caso de Roma, a crise da República a partires do s. I a. de .c. e a súa evolución cara formas de poder persoal cada vez máis absolutistas poden facer ver o perigosas que resultan as actitudes de abuso do poder persoal.

Na unidade dedicada ás clases sociais facemos unha análise en profundidade da condición do cidadán antigo, como se acadaba esa condición, cales eran os seus dereitos e deberes. Isto pode contribuír a tomar conciencia do papel que desempeña o cidadán nun país moderno e democrático.

Nesta mesma unidade estúdase tamén a condición social dos escravos e a situación social da muller, dous dos aspectos nos que a sociedade clásica se amosou máis ferozmente discriminatoria e lesiva cara os dereitos e a igualdade entre os individuos. O seu estudio pretende facer recapacitar sobre se tales situacións de discriminación se seguen a dar no noso mundo actual, na nosa mesma sociedade e permitirá estar alerta para apartar das nosas conductas actitudes que se poidan entender como de rexeitamento e discriminación cara os demais; fará recapacitar sobre o esforzo que fixeron e están a facer as mulleres por acadar a práctica equiparación co home, esforzo no que toda a sociedade debe implicarse para facer que a equiparación e a igualdade deixen de ser un *desideratum* e se convertan nunha realidade.

Con este tema tamén está relacionada a unidade que trata a cuestión da organización do sistema educativo no mundo clásico e onde se pode comprobar que entón a educación non entraba dentro dos servizos que os estados daban ós cidadáns, pois era unha educación basicamente privada que non chegaba a amplas capas da poboación, pola escasez de centros de ensinanza e de profesores e porque resultaba cara; finalmente, que a chamada educación superior, como tal, non existía e que a que se lle podería parangonar estaba dirixida a unha élite poderosa económica e politicamente; a súa principal finalidade era a de lograr facer bos cidadáns e bos políticos, pois dentre as súas filas reclutábase a clase política de entón. Da confrontación entre aquela realidade e a nosa compróbase como avanzou a educación nas sociedades modernas (onde xa se considera un dereito fundamental), a pesares de todos os seus problemas.

2. Pacifismo, tolerancia, respecto

Estes valores poden verse na unidade que trata sobre a organización e evolución do feito relixioso no mundo clásico, con especial atención ós problemas que plantexou no mundo romano a implantación e extensión do Cristianismo; como un mundo que tiña sido ata entón tolerante en materia relixiosa, ante os cristianos adoptaron actitudes extremas de represión e falta de tolerancia, todo o cal se traducíu nas coñecidas persecucións de Nerón, Decio ou Diocleciano. Tamén a unidade na que se estudia a importancia do exército nas sociedades grega e romana e como en Roma foi a base fundamental para o logro dun enorme imperio (ademais dun dos vehículos fundamentais da romanización). Esta importancia do exército na sociedade antiga correspóndese no noso mundo, azotado aínda por desgracia por multitude de conflictos bélicos, co esforzo por construír un poder militar subordinado ó poder civil e convertilo non en axente de conquista ou agresión, senón en portador de concordia e paz, vehículo de pacificación e reconciliación entre contendentes. Por último, relacionado tamén con este tema está a unidade que se adica ó estudio das festas e espectáculos en Grecia e Roma, onde no

caso romano se comproba o carácter sanguento de moitos dos espectáculos ou *ludi* que tiñan lugar no anfiteatro e que xa levantou entón a crítica dalgúns filósofos, sobre todo estoicos. Este desexo de buscar diversión a costa da vida dos demais constitúe unha das maiores aberracións daquela sociedade considerada modélica en cambio en moitos outros terreos. Neste marco poderíase facer unha comparación coa actual tauromaquia e outras celebracións para levar o debate ó tema de se o sofremento animal pode ser considerado diversión, pois semellante consideración á que teñen ós animais hoxe en día tiñan os escravos naquel momento ós que non se consideraba persoas.

3. Igualdade de oportunidades de ámbolos dous sexos e educación sexual.

Este tema trátase sobre todo na unidade onde se estuda a situación da muller no mundo clásico e se recollen aspectos parciais acerca do funcionamento da familia antiga (baseada na autoridade omnímoda do *pater familias*) e tamén o tema que trata aspectos relativos á educación. A falta dunha real igualdade de oportunidades no mundo clásico permite apreciar mellor a necesidade dunha correcta harmonía nas relacións de ambos sexos.

4. Educación para a saúde, educación do consumidor e educación ambiental.

Estúdanse sobre todo no tema onde se tratan aspectos relativos á vida cotiá como os hábitos alimenticios ou a indumentaria do home antigo; o tema onde se estudan os principais avances científicos do mundo clásico en terreos tan importantes como a medicina; e na unidade onde se estudan as grandes obras públicas acometidas sobre todo polos romanos (pouco respetuosas en xeral co medio), as grandes construcións de baños e a preocupación por abastecer de auga a grandes urbes como Roma, así como por dotala dun bon sistema de saneamentos (bo reflexo das preocupacións pola hixiene do home clásico), e a casa grega e romana, que nos casos das familias máis acomodadas sempre trataron de reproducir, aínda que fora baixo a forma de xardíns, esa natureza que o medio urbano tiña deixado de lado.

5. Educación vial.

Este tema trátase sobre todo na unidade na que se estudia o urbanismo e a organización da vida urbana no mundo clásico. Asimesmo, nesta unidade estúdase a importancia que tiveron as grandes vías romanas no desenvolvemento das comunicacións no mundo antigo. Tema relacionado con este é a construcción e importancia das calzadas romanas en Hispania.

m) ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS

Dada a situación actual que se está a vivir pola pandemia, ademáis de que será unha persoa de fóra do departamento quen impartirá a materia, non se fai programación de actividades extraescolares, nin fóra da aula, nin moito menos fóra do centro. Agora ben, se houbese un cambio na situación socio-sanitaria e xurdise alguna actividade interesante, propoñerase ó consello escolar e de ser aprobada engadirase na correspondente acta de departamento.

n) MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROPIA PD

Para facer a valoración trimestral e final de curso teranse en conta os seguintes ítems:

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			

Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinariedade			

ADDENDA

(Extracto do DECRETO 86/2015, de 25 xuño, polo que se establece o *curriculum* da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia)

	Cultura Clásica. 3º ou 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. Xeografía			
▪ f ▪ o	▪ B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.	▪ B1.1. Localizar nun mapa fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.	▪ CCB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico en que se sitúan en distintos períodos as civilizacións grega e romana, delimitando o seu ámbito de influencia, establecendo conexións con outras culturas próximas e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA
▪ f ▪ o	▪ B1.1. Marco xeográfico das civilizacións grega e romana.	▪ B1.2. Describir os marcos xeográficos en que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia.	▪ CCB1.2.1. Enumera aspectos do marco xeográfico que poden ser considerados determinantes no desenvolvemento das civilizacións grega e latina, e achega exemplos para ilustrar e xustificar as súas formulacións.	▪ CSC ▪ CD ▪ CAA
	Bloque 2. Historia			
▪ e ▪ ñ	▪ B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. ▪ B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía,	▪ B2.1. Identificar, describir e explicar o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana.	▪ CCB2.1.1. Sabe enmarcar determinados feitos históricos nas civilizacións grega e romana e no período histórico correspondente, póndoos en contexto e relacionándoos con outras circunstancias contemporáneas.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CSC

	Cultura Clásica. 3º ou 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	República e Imperio.			
▪ f ▪ e ▪ g ▪ ñ	▪ B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. ▪ B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.	▪ B2.2. Coñecer as principais características de cada período da historia de Grecia e Roma, e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos.	▪ CCB2.2.1. Distingue con precisión as etapas da historia de Grecia e Roma, nomeando e situando no tempo os principais fitos asociados a cada unha delas.	▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CSC
			▪ CCB2.2.2. Explica o proceso de transición que se produce entre as etapas da historia de Grecia e Roma, describindo as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSC
			▪ CCB2.2.3. Elabora eixes cronolóxicos en que se representen fitos históricos salientables, consultando ou non fontes de información.	▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC
			▪ CCB2.2.4. Sitúa dentro dun eixe cronolóxico o marco histórico en que se desenvolven as civilizacións grega e romana, sinalando períodos e identificando en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CSC
▪ ñ ▪ o	▪ B2.1. Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. ▪ B2.2. Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.	▪ B2.3. Coñecer as características fundamentais da romanización de Hispania e Gallaecia.	▪ CCB2.3.1. Explica a romanización de Hispania e Gallaecia, describindo as súas causas e delimitando as súas fases.	▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL
			▪ CCB2.3.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e Gallaecia, sinalando a súa influencia na historia posterior do noso país.	▪ CSC ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL
	Bloque 3. Mitoloxía			
▪ b	▪ B3.1. O panteón grego e romano.	▪ B3.1. Coñecer os principais deuses da mitoloxía grecolatina.	▪ CCB3.1.1. Pode nomear coa súa denominación grega e latina os principais deuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o seu ámbito de influencia, explicando a súa xenealoxía e establecendo as relacións entre os diferentes deuses.	▪ CD ▪ CCEC ▪ CCL
▪ e ▪ a ▪ b ▪ ñ	▪ B3.2. Mitos grecolatinos. Os heroes.	▪ B3.2. Coñecer os mitos e os heroes grecolatinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.	▪ CCB3.2.1. Identifica dentro do imaxinario mítico deuses, semideuses e heroes, e explica os principais aspectos que os diferencian.	▪ CCEC ▪ CD ▪ CCL
			▪ CCB3.2.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa.	▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CD

	Cultura Clásica. 3º ou 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			▪ CCB3.2.3. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno e sinalando as principais semellanzas e diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos, asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CSC
			▪ CCB3.2.4. Recoñece referencias mitolóxicas nas artes plásticas, sempre que sexan claras e sinxelas, describindo, a través do uso que se fai destas, os aspectos básicos que en cada caso se asocian á tradición grecolatina.	▪ CCEC ▪ CD
▪ l ▪ ñ	▪ B3.3. Relixión grega.	▪ B3.3. Coñecer e comparar as características da relixiosidade e da relixión grega coas actuais.	▪ CCB3.3.1. Enumera e explica as principais características da relixión grega, póndoas en relación con outros aspectos básicos da cultura helénica e establecendo comparacións con manifestacións relixiosas propias doutras culturas.	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCEC
▪ b	▪ B3.4. Relixión romana: culto público e privado.	▪ B3.4. Explicar os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións do culto privado.	▪ CCB3.4.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, e explica os trazos que lles son propios.	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCEC
	Bloque 4. Arte			
▪ l ▪ b	▪ B4.1. Fundamentos da arte clásica.	▪ B4.1. Coñecer as características fundamentais da arte clásica e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.	▪ CCB4.1.1. Recoñece os trazos básicos da arte clásica nas manifestacións artísticas antigas e actuais.	▪ CD ▪ CCEC
			▪ CCB4.1.2. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles aspectos relacionados coa arte grecolatina, asociándoos a outras manifestacións culturais ou a fitos históricos.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCEC
▪ l	▪ B4.2. Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas.	▪ B4.2. Identificar as características máis salientables da arquitectura grecorromana en relación cos edificios máis singulares.	▪ CCB4.2.1. Recoñece as características esenciais das arquitecturas grega e romana, identificando en imaxes a orde arquitectónica á que pertencen distintos monumentos, para razoar a súa resposta.	▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CD
▪ l	▪ B4.3. Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas.	▪ B4.3. Coñecer as manifestacións escultóricas da arte grega e romana ao longo da Antigüidade e identificar a súa temática.	▪ CCB4.3.1. Recoñece esculturas gregas e romanas en imaxes, encádraas nun período histórico e identifica nelas motivos mitolóxicos, históricos ou culturais.	▪ CCEC ▪ CMCCT ▪ CD
▪ l ▪ ñ	▪ B4.4. Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas.	▪ B4.4. Coñecer as creacións urbanísticas romanas, así como a súa rede viaria.	▪ CCB4.4.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCEC
▪ e ▪ ñ	▪ B4.5. Herdanza clásica no patrimonio artístico.	▪ B4.5. Coñecer e saber localizar os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo.	▪ CCB4.5.1. Localiza nun mapa os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e súa cronoloxía aproximada.	▪ CAA ▪ CD ▪ CCEC ▪ CMCCT

	Cultura Clásica. 3º ou 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 5. Sociedade e vida cotiá			
▪ a	▪ B5.1. Organización política en Grecia e en Roma.	▪ B5.1. Coñecer as características das principais formas de organización política presentes no mundo clásico, e establecer semellanzas e diferenzas entre elas.	▪ CCB5.1.1. Nomea os principais sistemas políticos da antigüidade clásica e describe, dentro de cada un, a forma de distribución e o exercicio do poder, as institucións, o papel que estas desempeñan e os mecanismos de participación política.	▪ CSC ▪ CCL
▪ g ▪ h ▪ ñ	▪ B5.2. Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais.	▪ B5.2. Coñecer as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma.	▪ CCB5.2.1. Describe a organización das sociedades grega e romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos da época e comparándoos cos actuais.	▪ CSIEE ▪ CSC ▪ CCL
			▪ CCB5.2.2. Describe as principais características e a evolución dos grupos que compoñen as sociedades grega e romana.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL
▪ c ▪ ñ	▪ B5.3. A familia en Grecia e Roma.	▪ B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.	▪ CCB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, identificando e explicando a través deles estereotipos culturais e comparándoos cos actuais.	▪ CSC ▪ CCL
▪ m	▪ B5.4. Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo.	▪ B5.4. Coñecer os trazos máis salientables da vida cotiá en Grecia e Roma.	▪ CCB5.4.1. Identifica e describe os tipos de vivenda, o modo de alimentación, os hábitos de hixiene e a vestimenta en Grecia e Roma.	▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCL
			▪ CCB5.4.2. Identifica e describe formas de traballo e relaciónaas cos coñecementos científicos e técnicos da época, e explica a súa influencia no progreso da cultura occidental.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCL
▪ d	▪ B5.5. Espectáculos públicos en Grecia e Roma.	▪ B5.5. Identificar as principais formas de lecer da antigüidade.	▪ CCB5.5.1. Describe as principais formas de lecer das sociedades grega e romana, analizando a súa finalidade, os grupos aos que van dirixidas e a súa función no desenvolvemento da identidade social.	▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL
▪ ñ	▪ B5.5. Os espectáculos públicos en Grecia e Roma.	▪ B5.6. Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia Clásica e as actuais.	▪ CCB5.6.1. Explica a orixe e a natureza dos Xogos Olímpicos, comparándoos e destacando a súa importancia con respecto a outras festividades deste tipo existentes na época, e comenta o seu mantemento no mundo moderno, establecendo semellanzas e diferenzas entre os valores culturais aos que se asocian en cada caso.	▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCL
	Bloque 6. Lingua e literatura			
▪ e	▪ B6.1. Historia da escritura. Signos e materiais.	▪ B6.1. Coñecer a existencia de diversos tipos de escritura, distinguilos e comprender as súas funcións.	▪ CCB6.1.1. Recoñece tipos de escritura, clasifícaos consonte súa natureza e a súa función, e describe os trazos que os distinguen.	▪ CD ▪ CCEC ▪ CCL

	Cultura Clásica. 3º ou 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ e	▪ B6.2. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano.	▪ B6.2. Coñecer a orixe do alfabeto e distinguir os tipos de alfabetos usados na actualidade.	▪ CCB6.2.1. Nomea e describe os trazos principais dos alfabetos máis utilizados no mundo occidental, diferenciándoos doutros tipos de escrituras, e explica a súa orixe.	▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL
▪ f	▪ B6.2. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o alfabeto romano.	▪ B6.3. Recoñecer a presenza de elementos dos alfabetos grego e latino nos alfabetos actuais.	▪ CCB6.3.1. Explica a influencia dos alfabetos grego e latino na formación dos alfabetos actuais, e sinala nestes últimos a presenza de determinados elementos tomados dos primeiros.	▪ CD ▪ CMCCT ▪ CCEC ▪ CCL
▪ f ▪ ñ ▪ o	▪ B6.3. As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas.	▪ B6.4. Coñecer a orixe común das linguas indoeuropeas.	▪ CCB6.4.1. Enumera e localiza nun mapa as principais ramas da familia das linguas indoeuropeas, sinalando os idiomas modernos que se derivan de cada unha e os aspectos lingüísticos que evidencian o seu parentesco.	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CSC
			▪ CCB6.4.2.Describe a evolución das linguas romances a partir do latín como un proceso histórico, explicando e ilustrando con exemplos os elementos que evidencian do xeito máis visible a súa orixe común e o parentesco existente entre elas.	▪ CCL ▪ CCEC
▪ l ▪ ñ ▪ o	▪ B6.4. As linguas romances.	▪ B6.5. Identificar as linguas europeas romances e non romances, e localizalas nun mapa.	▪ CCB6.5.1. Identifica as linguas que se falan en Europa e en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	▪ CSC ▪ CD ▪ CCL ▪ CCA
▪ h ▪ ñ ▪ o	▪ B6.5. Composición e derivación culta de orixe grega e latina.	▪ B6.6. Identificar a orixe grecolatina do léxico das linguas de España e doutras linguas modernas.	▪ CCB6.6.1. Recoñece e explica o significado dalgúns dos helenismos e latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España e doutras linguas modernas, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	▪ CCL ▪ CCA
			▪ CCB6.6.2. Explica o significado de palabras a partir da súa descomposición e da análise etimolóxica das súas partes.	▪ CCL ▪ CCA
▪ e ▪ ñ ▪ o	▪ B6.6. Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	▪ B6.7. Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos e termos patrimoniais.	▪ CCB6.7.1. Identifica e diferencia con seguridade cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, en relación co termo de orixe sen, necesidade de consultar dicionarios nin outras fontes de información.	▪ CCA ▪ CCL
			▪ CCB6.7.2. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual.	▪ CD ▪ CCL
▪ f ▪ l ▪ ñ ▪ o	▪ B6.7. Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán.	▪ B6.8. Facer evolucións desde o latín ao galego e ao castelán, tendo en conta os fenómenos fonéticos.	▪ CCB6.8.1. Explica os procesos de evolución dalgúns termos desde o étimo latino ata os seus respectivos derivados nas linguas romances, describindo algúns dos fenómenos fonéticos producidos e ilustrándoos con outros exemplos.	▪ CCL ▪ CCA
			▪ CCB6.8.2. Realiza evolucións do latín ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	▪ CCA ▪ CCL

	Cultura Clásica. 3º ou 4º de ESO			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ f	▪ B6.8. Léxico grecolatino na linguaxe científica e técnica.	▪ B6.9. Coñecer e utilizar con propiedade terminoloxía científico-técnica de orixe grecolatina.	▪ CCB6.9.1. Explica a partir da súa etimoloxía termos de orixe grecolatina propios da linguaxe científico-técnica e sabe usalos con propiedade.	▪ CCL ▪ CCA
▪ h ▪ ñ ▪ o	▪ B6.9. Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas.	▪ B6.10. Constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas.	▪ CCB6.10.1. Demostra o influxo do latín e o grego sobre as linguas modernas servíndose de exemplos para ilustrar o mantemento nestas de elementos léxicos morfolóxicos e sintácticos herdados das primeiras.	▪ CCL ▪ CCA
▪ l	▪ B6.10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais.	▪ B6.11. Coñecer as principais características dos xéneros literarios grecolatinos e a súa influencia na literatura posterior.	▪ CCB6.11.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios grecolatinos e recoñece a súa influencia na literatura posterior.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CCA
▪ l	▪ B6.10. Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais.	▪ B6.12. Coñecer os fitos esenciais das literaturas grega e latina como base literaria da cultura europea e occidental.	▪ CCB6.12.1. Nomea aos autores máis representativos da literatura grecolatina, encádraos no seu período histórico e cita as súas obras máis coñecidas.	▪ CCEC ▪ CCL
	Bloque 7. Pervivencia na actualidade			
▪ l ▪ n ▪ ñ	▪ B.7.1. Civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual.	▪ B7.1. Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.	▪ CCB7.1.1. Sinala e describe algúns aspectos básicos da cultura e a civilización grecolatina que perviviron ata a actualidade, demostrando a súa vixencia nunha e noutra época mediante exemplos.	▪ CCL ▪ CAA
▪ l ▪ n ▪ ñ	▪ B7.2. Mitoloxía e temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais.	▪ B7.2. Coñecer a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios nas manifestacións artísticas actuais.	▪ CCB7.2.1. Demostra a pervivencia da mitoloxía e os temas lexendarios mediante exemplos de manifestacións artísticas contemporáneas nas que están presentes estes motivos.	▪ CAA ▪ CCEC
▪ l ▪ ñ	▪ B7.3. Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país.	▪ B7.3. Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.	▪ CCB7.3.1. Enumera e explica algúns exemplos concretos nos que se pon de manifesto a influencia que o mundo clásico tivo na historia e as tradicións do noso país.	▪ CCL ▪ CSC
▪ b ▪ e	▪ B7.4. Traballos de investigación sobre a civilización clásica na nosa cultura.	▪ B7.4. Realizar traballos de investigación sobre a pervivencia da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación.	▪ B7.4.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para recabar información e realizar traballos de investigación acerca da pervivencia da civilización clásica na nosa cultura.	▪ CD ▪ CAA